

Тодор Г. Влайков

РАЗКАЗ ЗА СЕСТРА МИ

Някои старинни думи, употребени от писателя

Возривта на кукуруза е привършена. Доста е поработила моята голяма сестра и у нас, и по роднини, и по комшии, дето е возривала назаем. Мотиката ѝ е вече скътана. Ще се поотмори малко да посъбере сили пък за жътва. Че житата са пожълтели и скоро ще сноп да падне.

Но ето една сутрин рано, още призори, на горния вратник се тропва. Ранобудна като всякога, сестра ми отдавна е на крак и сега преминала напръскания на колела отвод.

— Кой ли пък ще иде толкова рано?... — И затичва се да отвори. Ана Кузманичина е — нейната еранка там от през реката и нейната вярна дружка. Сърцето на кака трепва... Какво ли има?

Иде да я вика за возрив. Техният кукуруз, дето е на Чакъла, е позакъснял, та едвам сега ще го возриват. Намерила е доста возривачки от махалата, ала иска и тя да дойде. Казала и майци си. Майка ѝ също настоява...

Кака с радост се отзовава на поканата. На драго сърце ще иде. Ала дали ще я пусне майка ѝ. Че е прибрала мотиката ѝ и рекла е да не ходи вече на возрив.

Да ѝ се помолят, дано я пусне. Много хубаво ще баде там... И байко ѝ са прибрал от по селата, дето работил с дюлгере, та и той... В миг гъста руменина облива хубавото лице на кака.

Да идат пък заедно да ѝ се помолят... И заловени през кръста, двете дружки бърже се втурват към стълбата за в къщи.

Мама изпърво не е склонна да я пусне. И тато бил поръчал да не ходи вече. Ала кака тъй ѝ се моли! Подкрепя я и дружката ѝ. Па и някакво радостно вълнение забеляза мама у нея, зад което опитният ѝ поглед долавя и нещо друго... Най-последно мама се съгласява.

Сяйнала от радост, кака весело изпраща дружката си, също много доволна... Ей сегичка ще се приготви и ще дойде...

И започва грижливо да се реди и стъкмява... Запретнала бели като сняг кенарови ръкави, облякла въз китения чистичък сукман мораво джанфезено елече, опасла пъстро извезан пояс, пребрадила хубава зехтинлиева пиринка с две гълъбчета на челото, изпод която се подават къдрици кестенява коса, тя като че не за копан, а за хоро се е стегнала. Мами е драго, драго, като я гледа сега така весела. И сама изважда скритата мотика и подава ѝ я.

Преди да тръгне, кака изтичва в градинчето, отдето излиза завтикната с росна китка. Мама не може да откъсне поглед от нея. Колко ѝ е хубава! И изглежда ѝ като...

годеница. Изпраща я тя до вратника. И гледа след нея, дорде се затули. Света Богородичка да ѝ бъде закрилница!...

У стринини Кузманичини една по една се събират възривачките. Пристига и кака. Ана я посреща весело. Там е и байко ѝ Рад, висок, снажен ергенин с яносини очи и руси мустачки. И той посреща възривачките. Приказва с тях, шегува се... С шеговита закачка посреща и нея. Само че в погледа му грейва повече топлота, а гласът му звучи някак трепетно... Тя смутено свежда очи. По страните ѝ пламва божур. Да прикрие омаята, избързва да се смеси с другите момичета...

Изведнъж нещо я бодва в сърцето. Иде и Витаничината Тодора... Защо ли са викнале и нея?... Ех, пък какво има! Комшийка нали им е. Рад и нея посреща със закачлива шег. А тя дяволито го гледа и усмивва му се. «Каква безсрамница!...» И мъка запада в душата на кака...

Излиза и стрина Кузманица, весела, разговорлива жена. На всяка от възривачките намира да каже по някоя дума. А при кака се спира повечко и приказва ѝ по-сърдечно. Разпитва я за мама — каква паметна жена била тя! — и за всички в къщи... Изважда после два цедилника с хляб, които ще се носят на нивата. Единия поема тяхната Ана. Другия свойски някак подава каки. Това внимание на стрина Кузманица поразсейва мъката от сърцето ѝ. И тя, вече доста разведрена, тръгва с дружината за към кукуруза.

От зимска се захвана тая работа. Най-напред той взе да се заглежда в нея някак по-особено. Взе да ѝ подхвърля шеговити закачки. Почна и на хорото да се лови до нея.

Почна да ѝ напива вода, да ѝ взема китката... Личеше, че му е паднала на сърце. А и ней се допадеше той — такъв личен ерген! Погледите, които ѝ хвърля, и задирките, и топлите му думи изпълват сърцето ѝ с радост. И тя все повече цъфти и руменее...

По едно време дружка нейна, с която споделя скритни чувства, пришепва ѝ на ухото, че кога се съберат там, край тях, пред Груйчовец, моми и ергени, Тодора Витаничина му подхвърляла дяволити погледи и шеговити задирки, а и той все ще ѝ отвърне нещо, все ще я позакачи... Тия думи като куршум се забиват в сърцето ѝ... Па ето че откак се запролети, не вижда го него вече и на хорото... Дали е заминал занейде, или пък... Черна мъка трови душата ѝ. Руменото ѝ лице взе да посърва...

Но ето сега сестра му, която също отдавна не бе срещала, повиква я и нея у тях на възрив. И тя го видя. Досега бил нейде на работа. И току-що се върнал в село. Той си е все такъв личен и хубавеляк. И сърдечните му думи, весело закачливи, отново изпълниха с радост цялата ѝ душа. Само че... защо е тук и тая пуста Тодора? И защо той и с нея тъй шеговито се закачи?...

Из пътя кака върви с Ана. С нея, като с вярна дружка, тя споделя всички свои тайни. Намира сгода сега, та ѝ загатва и за ненавистната Тодора.

Блазни я нещо, ама няма да я огрее! Че майка ѝ не дава и дума да се спомене за нея и за нейния род. Пък за стрина Генчовица заприкаже ли се, не може да я нахвали!... Колкото за байко ѝ, той само току-тъй, само за очи, ще подфърли и на оная някоя дума. А то... добре го знае тя него! Познава и сърцето му...

Думите на милата дружка успокояват така. На душата ѝ става някак леко, светло, радостно... Както радостно светлее ясното небе, озарено от пламналия изток. Както радостно пеят малките птиченца доле из върбалака. Както радостно шумолят листата на кукуруза край пътя, полъхвани от тихия ветрец, що иде насреща от планината...

Стигат възривачките на стринината Кузманичина нива. Слагат нещата и горните си дрехи на слога под сливата. Откраки хапват по малко хляб и сирене. Нарездат се после откъм едина край на нивата, прекръстват се и започват.

Звънтежът на мотиките се измесва с тихия изпърво говор на възривачките. Говорът все повече се засилва. Той се преплита с глумливи закачки, с кръшни смехове. И на нивата става все по-шумно и по-весело.

Слънцето доста е отскочило от планината. Наближава обедно време. Возривачките са поуморени. Па са и поизгладнели. Често погледват те пътя, що иде откъм село. И ето, задават се по едно време двама души — мъж и по-малко момче. Носят по нещо в ръце. Очите на възривачките се насочват към тях. Ей ги и по-близо. Те са, те: Рад и братчето му! Обедът иде!...

На нивата става по-весело. Смеховете и закачките наново се засилват. А едно моминско сърце трепва като птичка...

След обеди наред с другите и Рад взема мотика и залавя бразда. Настъпва голяма оживеност. Започват се пак шеги, закачки и подмятания. Сега те са насочени повече към младия стопанин. Той е весел, разположен, приказлив. На шегите с шеги отвърща. От подмятанията и закачките някои остроумно отбива, други със смях и радост посреща.

Нерядко закачките, подхвърляни към него, засягат и заруменялата възривачка, дете е на отсамния край. Тогава много погледи се насочват към нея. Тогава и той, весел и засмян, мята дяволит поглед към нейната бразда. А тя или срамежливо с треперлив глас ще отхвърли закачката, или само ще сведе очи и мълком ще зачести копанта...

Друг път някои от отсрещната страна на редицата ще подметнат на стопанина нещо и за оная, дете е край тях, за приказливата слободана. На такова подмятане тя самата ще се отзове с висок смях и с явно задоволство и ще отвърне от своя страна с нова закачка. Нейният смях се подема от цялата дружина. Младият стопанин не остава длъжен. Отвърща и той със закачка и смях. И дяволито поглежда към страната, отдето тя се обажда. Но и смехът, и погледът му сега не са тъй топли и сърдечни. По-опитните измежду момите я забелязват тая разлика. А самата Тодора не иска сякаш да я долови. Тя се показва доволна, тържествуваща... И другата, оная, дете се срамува да вдигне очи, и тя не вижда разликата. Чува само високия тържествуващ смях. И сърцето ѝ се свива от остра болка...

Подхваща се и песен. Започват две. Тодора е първата. Нейният глас е силен, гръмовит. Той изпълва цялата околност. Отпяват други две. Ала техният глас се губи при нейния. Песента свършва. Рад високо се провиква.

След малко от отсамния край ето подема се нова песен. Тя е някак по-тъжна и с големи извивки. Гласът, що я поел и що я води, не е тъй гръмовит. Ала той се лее

гладко и е умилено сладък, а извивките са хубаво заоблени и завършват с тихо замиране. Тая чудна песен запада човеку право в сърцето! И след нея еква пак високо провикване. Този път то е по-продължително и като че излиза из глъбините на силно затрогната душа.

Това одобрение, явно споделяно от повечето моми, възбужда завист и ревност у оная с гръмовития глас. Каквато си бе бързорека: «И туй ми било песен! — отсича. — Извиват я, като че... мъртвец опяват...»

Гръм сякаш удря сред дружината. Какво жестоко сърдие!... И не е ли туй някаква прокоба?...

Мъчителен смут настъпва у всички. Ала никой се не намери да ѝ отвърне. Неприятно жегнат е и младият стопанин. Възмущение пламва в погледа му. Но и той не се решава да го изкаже. Въздържа го свян някакъв или нещо друго...

Мълчи и улучената с тия зли и прокобни думи, свела глава над браздата. Покрусена, с наранено сърце, тя едвам сдържа готовите да рукнат сълзи...

Към пладне. Слънцето се е издигнало сред небето, премрежено от леко треперяща омара. Лъчите му бият право над главите и парят. Засилената жегга едвам се понася. Листата на кукуруза не помръдват. Всичко се е притаило.

Возривачките, изнурени от умора и от мараня, ускорено дишат и бавно, мързяно някак, вдигат и слагат мотиките. Няма вече между тях мераклии за песни. Закачки и смехове не се чуват. Тук-там само някоя тихичко ще каже нещо на другарката си. И пак мълчание...

Сломена колкото от умора и жегга, толкова и от душевно вълнение, и тя, болно обидената, без особено усърдие вдига и слага своята мотика. Наистина огорчението ѝ полека-лека се разнесе. Утешни и ободрителни думи чу тя от свои другарки. Няколко пъти срещна и неговия съчувствен поглед, сърдечен и пламтящ. Ала все пак някаква унилоост, някаква покруса остава в душата ѝ. Там се борят увереност и съмнение, преплитат се радост и мъка... И напрежната ѝ веселост не се повръща. Нещо като че се е скършило у нея...

Изправя се по едно време за отмора. Гледа оная там на другия край, изпреварила редицата на возривачките, сърчено маха мотиката и бърза да стигне първа до слога, който вече не е далеч. Това я жегва. Иска, проклетницата, сега пак да се покаже, че е най-бърза, най-работна. Преседна ще ѝ! Дано се намери някоя, дето да не е по-доле от нея! И като отърсва своята омърлушеност, без да гледа на умора и жегга, пъргаво, с една извънредна похватност започва да размахва своята мотика и кукурузьовите корени по нейната бразда бърже биват скопани и возрити. Изпреварва редицата. Още малко — ще се изравни и с оная. Забележила, че съперницата ѝ я догонва, другата повече усилва копанта. Ала тази все пак я настига. Ново усилие — ето, изпреварва я и преди нея достигна до слога. Премаляла от умора и цяла зачервена, изправя се, ослонена въз мотиката, да поеме дъх. Екват одобрителни възгласи. Ала тя притуля и доволство, и възбудилото се у душата ѝ чувство на гордост и бърза да приседне на слога, да се поотмори, дорде възчака дружината.

Оная, пристигнала и тя на слога, със смях отвърща на отправените към нея закачки. Това било на шега. Нема е превар да възриеш малко по-бързо десетина корене? Цяла бразда да изкараш така, това е превар! И като хвърля едва прикриван зъл поглед към съперницата си, без да седне, нарамва мотиката и с едри крачки се запътва към горния край.

Тия предизвикателни думи неприятно засягат изморената победителка... Дали не мисли за нов превар? И сподавила умората си, вдига се бързо, измесва се с пристигналата дружина и тръгва и тя към горния край.

Всички се нареждат по местата си. Оная стои вече изправена пред своята бразда. «Хайде сега!» — извиква и бързо забива мотиката до първия кукурузъв корен.

Погледите с любопитство се насочват към другата която също е заела своето място. Тия погледи я смущават. Мъчителна досада я обхваща! Ах, проклетницата! Кешки да не бе се закачала! ... Сега... колко ѝ се не иска! ... Но нема пък ще са уплаши от нея? ... Нека! И макар и неохотно, забива и тя мотиката в земята и бързо почва да я вдига и слага.

— Я са оставете от тоя мерак! — обажда се една по-възрастна возривачка. Ала никой не я подкрепя. Другите сякаш го желаят тоя превар. И сам стопанинът с любопитство хвърля поглед ту на едната, ту на другата страна. И преварът започва.

Скоро двете състезателки излизат напред от дружината. Донеиде те с еднаква бързина махат мотиките и еднакво вървят.

По едно време оная там взе малко да изпреваря. Тази отсам поизостана. И махането на мотиката ѝ като че поотслабна. Изморила се е вече? Това не личи. Друго има. Някакво колебание я обхваща... Защо би тази лудория? ... Защо са улови за въдицата на оная, та и тя сега да стане за сеир на другите? ... И почва да се разкайва. Да са види, че е по-работлива ли? Нема така са показва работливостта? ... Колебанието ѝ се засилва. Идва ѝ мисъл да сложи мотиката и да се откаже от превара... Защо го не стори там още? Сега, веднъж почнала... Какво ще рекат другите... И той какво ще си помисли... Не! ... Па тръсва глава, стисва здраво мотиката и със светкавична бързина взема да я вдига и слага...

Скоро настига другата. Тя се сили пак да я спривари. Ала тази не ѝ отстъпва. И успява най-после да я надмине. Онази се мъчи да я догони. И тъкмо да се изравни с нея, тази пак я изпреварва...

Започва се едно извънредно напрегнато съревнование. Другите, останали вече доста назад, с необикновено любопитство следят това стръвно надпреварване.

Слънцето, изправено тъкмо на пладне, спряло е сякаш вървежа си, загледано и то със своето пламтящо око в състезанието на двете съперници. И обилно сипе върху тях огнени лъчи. Едната цяла е рукнала. Другата обливат струи пот. И двете се задъхват от непоносимата знойна жега. Ала надпреварването не спира. То става още по-усилено, още по-стръвно. Двете съперници вървят ту заедно, ту близко една до друга. Някой път и оная малко ще изпревари. Но другата я бързо достига и пак я надмине...

Краят на нивата е вече близо. Отмалели от извънредна умора и обезсилени, те някак по-вяло и като че с по-слаба застрастеност размахват мотиките. И вървят почти изравнени.

Но ей из пътя откъм село се показва жена с някакви съдове в ръце. Стрина Кузманица. Носи пладнето. Съглежда я с изморения си поглед и тая със зехтинлиевата пиринка, дето цяла е рукнала в пламък. Нещо трепва в сърцето ѝ... Колко мило и с каква радост я бе посрещнала тази сутрин! ... Сега... Тя се съвзима, събира всички сили и с някаква извънчовешка напрегнатост бързотевично пак заразмахва мотиката. Скоро отминава другата. И понесена като хала, много преди нея достига до слога.

— Пак спревари! Пак надви! — избухват радостни викове.

Силно задъхана и катилиясала, тя не сяда да се отмори, а захвърля мотиката и затичва се да посрещне стопанката, да ѝ поеме съдовете.

— Какво ти е мари, стрини? Защо си така рукнала? — пита я тя обезпокоена.

Нищо ѝ нямало. От жегата е...

Завършили своите бразди, возривачките се прибират на горния край под сливата, дето стрина Кузманица е седнала да си откъдне. Всички бързат да похвалят честитата победителка или да ѝ подхвърлят весела закачка. Ала тя нищо не отвърща. Никаква радост сякаш не усеща. По пламналото ѝ лице е замряла някаква пресилена, някаква безчувствена усмивка. Очите ѝ са като премрежени. Сърцето ѝ усилено бие, ще се пръсне...

Стрина Кузманица я кара да си почине. Подканят я и някои от дружките ѝ. Ана дори насила я наляга да седне... Не иска. Дорде сложат и наредят пладнето, ще иде да донесе студена водичка. И ще си понаплиска лицето, че ѝ е пламнало в огън. Па напакон ще почива...

Взема бъкъл и бяло менче и с една дружка тръгва към кладенеца, дето е там доле...

Трапезата е вече сложена. Прииждат всички и започват да седат наоколо. Пристига и тя от кладенеца, като се сили да върви бодро. И нарежда се между другите.

Виж, поразхладила са е на кладенеца и пламъкът ѝ са е махнал. Само че... защо е тъй някак пребледняла? Да ѝ не е нещо лошо? ...

Не ѝ е лошо... Жегата бе я поизгорила... Сега ѝ минало.

— Нечинлива шега сте направили, момичета — мъмре стрина Кузманица меко. — Ама нали ѝ са е разнело. Сега нека похапне, па...

Ала ней се не яде. Залък ѝ се не туря в уста. Че пустото ѝ сърце все тъй лудешки я блъска в гърдите, а главата ѝ е като замаяна... Но тя се сили, едвам дъвче и с мъка преглъща... По-скоро да се свърше това дълго пладнуване, та да си полегне настрана...

Прекръстват се най-после. Раздигва се трапезата. Оттеглят се возривачките и насядват на купчинки по слога. Сяда и тя на края... Други път след пладне всички полягват.

Дано и сега сторят това, та да се посложи и тя нейде... Но никой не ляга... Дано барем повечко поседят... Ала и туй не би...

Ето след малко една става, взема мотиката и отива, та се изправя край браздата... Оная е пак, омразната проклетница! Искаше одеде пред него да се покаже, че е пъргава и бърза — не можа! Сега пък иска майка му да я види, че е работна...

Една по една, мързяно някак, вдигат се и другите. Трябва и тя да стане. А как ѝ се не вдига! Ако не може да легне, барем така, да си поседи само... Но няма що — трябва да се става... Насила се вдига. Главата ѝ е натежала. Краката ѝ са като схванати — с мъка ги раздвижва. Ала прави извънредни усилия, посъвзема се и с привидна бодрост пристъпя и тя към своята бразда...

— Да беше си починала ощенко — дума ѝ с топло съчувствие стрина Кузманица.

Не ще? Добре ѝ било? Дай, Боже, все добре да ѝ баде... Сега и тя ще покопае, че ѝ са е много доискало... И взела Радовата мотика, залавя бразда на края.

А на другия край оная там, наведена вече, сърчено е размахала мотиката. «Кадя е забързала? Пак ли иска да са преваря? ... Стига вече!» — обаждат се някои от по-възрастните. Не, не е за превар. Ами така само: не сдържа я...

Започват всички. Започва и тя, като се мъчи да прикрие страшната своя изнемощялост. Колко тежка е мотиката! ... А пред очите ѝ е тъй замъглено! ... Едвам вижда бурените по браздата... Изведнъж се сепва. Мъчи се да се окопоти. Повдига натежала глава. И несъзнателно някак помътненият ѝ поглед се спира там, на другия край, върху другата. Като през мъгла я вижда... Пак върви пред редицата! ... И нещо остро като нож бодва разбитото ѝ сърце. «Ах, каква е!...» В миг обзема я по-раншната лудост: да напрегне пак сили и... Ала не, не ще вече... Не може... Нека ѝ е просто! ... И с болка отпуска глава.

...Ох, тая пуста мотика! ... С мъка я вдига! ... Колко е отпаднала! ... Да беше останала наистина да си почине още малко, още мъничко... Но може ли такова нещо... Пред всички, пред него, пред майка му... Тя отново се стяга, напъва се, мъчи се да не покаже слабост. И насила смогва да върви с другите.

Улисани в шеги и закачки, които след пладне винаги се засилват, дружките не забелязват нейната изнемога. И стрина Кузманица се е заприказвала с една възрастна возривачка, та и тя не погледва към нея. Само едни очи тревожно я следят изотзади... Трябва той да иде на Дервишка могила да обиколи ечемика. Ала нещо го възпира да тръгне, нещо го задържа тук. Погледът му, изпълнен с нежно съчувствие, безпокойно следи браздата, дето тя копае. Той вижда немощното ѝ клатушкане. Вижда с каква мъка вдига мотиката... И болка разкъсва неговото сърце. Иде му да се завтече, да ѝ грабне мотиката и насила да я накара да си почине. Но стеснява се. Не ще ли така да я засрами? И някакво угризение го гнети... Защо, защо допусна да стане всичко това...

А тя все по-мъчно вдига мотиката. Главата ѝ е като с куршум наляна. Ушите ѝ бучат. В гърдите нещо страшно я души. Пред очите ѝ тъмнее. Краката не я държат... Ето, не може вече и с другите да върви. Изостанала е най-назад... «Боже, за срамота! ...» И едно още по-мъчително терзание се примесва към онова, що тъй страшно я задушавя в

гърдите... Ох, Божичко, дай ѝ сили поне тях да настигне... Ала мотиката се не вдига. Краката треперят. Още малко силица ѝ дай... Тоя корен само... Тая копка... Ах! ... Пред очите ѝ става черен мрак. И тя потъва в някаква бездна...

Спрял тревожен поглед върху нея, той в миг изтръпва. Що е туй? Олюлява се... Ще падне... И стремително полита да я подкрепи. Не сварва. Тя се стропаля над мотиката...

— Какво направи мари, чедице? — уплашено извика стрина Кузманица, стресната от звука на падналата мотика. И втурва се над нея. Сепват се и другите. И те захвърлят мотики и плахо се притичват към сторополената над браздата.

Тя не вижда нищо, не чува нищо. Но жива е. Диша. Гърдите ѝ тежко се повдигат. И някак странно потрепва ту ръка, ту крака...

— Припаднала е, Бог да пази! ... — шепне стрина Кузманица и кръсти се набожно. — Не трябва да са пипа. Мълчете. Шум да няма. Тя ще са възвърне. — И угрижено присяда до нея.

Рад смутен се върти наоколо. Нещо го мъчи него. Тежи му нещо на душата. Не съдържа го. Не знае какво да прави... Някои от момичетата, нейни близки дружки, приклеват по-настрана, насочили тъжни погледи към припадналата. Другите са се пръснали на купчинки по слога и чакат да се възвърне, та да се заловят отново на работа. Покрусени и убити, те тихичко си шепнат... А една от тях, седнала по-настрана, гузно някак е свела глава към земята и мълчи...

Слънцето преваля. Пролъхва прохладен ветрец. Таман време за усилена возрив. Ала возривта е изоставена. Дружината все тъй е пръсната и разнебитена като подплашено стадо. Че падналата на браздата дружка все още лежи безчувствена, все още не се освестя...

Стрина Кузманица полека се вдига. И с тихи стъпки отива към слога, дето неспокоен седи Рад. Прииждат и другите наоколо. Изглежда, че скоро не ще се окопите. Ех, Божа работа! Тя ще остане тук да я пази... А те да вземат мотиките и да си вървят... Нека някоя каже и на майка ѝ. Ама ѝзлека да стори това! Че какъв ли нож ще я прободде, клетата... Рад пък да обади на баща ѝ...

Стават всички. Две най-близки нейни дружки искат да останат и те при нея заедно със стрина Кузманица. Другите без сърце нарамват мотики. Извърщат се, та погледват още веднъж припадналата другарка и като попарени една по една тръгват из пътеката. А след тях бавно пристъпя и той...

Тиха лятна нощ е паднала над полето. Рой до рой звездици, като запалени в Божия църква кандила, трепкат в дълбокото висине.

На слога край стринината Кузманичина нива слабо мъждука загасващ огън. Главните са догорели. Ала никой не ги подтиква. До огъня с клюмнали гласи седят двама — тато и Рад. Устремили грижни погледи нейде в тъмната далечина, те мълчат. От време на време, случайно сякаш, някой ще отрони дума. Другият ще кимне с глава или ще издаде само неопределен звук. И пак се смълчават... Малко по-настрана двете останали

при дружката си момичета, сгушени една до друга, шепнат си съкровени думи, тайнствени някакви приказки...

А там, на браздата край нея, приседнала е съкрушена от дълбока скръб жена — мама. Тя е склонила глава, Страшна мъка терзае душата ѝ. Влажните ѝ очи упорно са насочени към слабо белеещата се глава на припадналата. Че тя все тъй безчувствена лежи върху кукурузьовите корени. Долавя се още нейното рядко дишане. Но то незабелязано все повече и повече отслабва... Зловещо отчаяние смрачава душата на мама. Ала все пак в нея блещука и лъч от надежда. И устата ѝ мислено шепне всеотдайна молитва към милостивата Божя Майка...

Изведнъж мама трепва и сепнато се изправя. Някакво странно сияние се излъчва около главата на легналата. И една светла сянка се издига над нея. Миг — и видението изчезва. А мама, втречена, с широко отворени очи, остава да гледа в тъмния простор... Тозчас звезда се отронва от небесния купол и прелита сред безкрайното ширине. Слаб вик се изтръгва от гърдите на мама. Тя бързо свежда сломена от кобна мисъл глава и тревожно се взира. И вслушва се... Гърдите не се подигат... Дишането е спряло... «Божичко! ...» И като прекършен от буря клон тя се поваля над бездушния вече труп... И глухо ридание раздира нощната тишина...

А звездите отгоре, слезли сега по-ниско, още поясно затрептяват — свещици, запалени около мъртвец...

Някои старинни думи от речника на Т. Влайков, употребени в разказа

òтвод — (нар.) отворено помещение в къща пред другите стаи; трем, чердак

еранка — (диал. от тур.) дружка, връстница, посестрима

возрив — (диал.) окопаване на царевица, боб и др.

кенар — (пер.-тур.) надлъжна ивица от коприна или по-дебела прежда в домашно платно

джанфез — (пер.-тур.) тънък копринен плат, тафта

зехтинлиев — с цвят на зехтин, зеленозлатист

пир̀унка — (диал.) тънка цветна кърпа за забрадка с шарки

цедилник — голяма домашна торба

глумлив — шеговит

слободана — жена с разпуснат нрав, със свободно държане

пр̀евар — надпревара

катилясам — (диал. от гр.) премалявам от умора

[\[към началото\]](#)

© 2001—2005. **Православна беседа**. Части от четивата могат да се цитират при посочване на адреса на сайта (<http://pravoslavie.domainbg.com>). Цялостното преиздаване на текстове в печатно тяло или в електронен вид — само с писмено разрешение от редакцията.